Ο ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΤΡΟΤΣΚΙΣΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2026 | 0,20€

Πώς να Υπερασπίσουμε τις Γυναίκες από τη Βία και τη Μιζέρια

Ο Μπολσεβίκος

Αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, *Ορέστεια*, Αύγουστος 2025. Η αρχαία τραγωδία απεικονίζει πώς ο Ορέστης αθωώνεται για τη δολοφονία της μητέρας του. Όπως είπε ο Ένγκελς, η *Ορέστεια* αντιπροσωπεύει «τον αγώνα ανάμεσα στο μητρικό δίκαιο που έδυε και στο πατρικό δίκαιο που […] ανάτελλε και νικούσε.»

Από την Αλεξάνδρα Δήμου

Το άρθρο δημοσιεύθηκε αρχικά στο Women & Revolution, *τεύχος 47.*

Καθώς οι συνθήκες διαβίωσης καταρρέουν, οι γυναίκες στην Ελλάδα ωθούνται όλο και βαθύτερα στην ανασφάλεια, τη βία και τον φόβο. Τα στοιχεία είναι σκληρά και αποκαλυπτικά: οι καταγγελίες για ενδοοικογενειακή βία έχουν εκτοξευθεί από 4.500 ετησίως πριν το 2020 σε πάνω από 22.000 το 2024, ενώ το 31,4% των γυναικών δηλώνει ότι έχει βιώσει σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας. Οι δολοφονίες γυναικών έχουν γίνει κάτι το συνηθισμένο, με σχεδόν δύο γυναικοκτονίες κάθε μήνα. Και αυτές είναι μόνο όσες αναφέρονται στην αστυνομία.

Η δολοφονία της 28χρονης Κυριακής Γρίβα αποκάλυψε με τον πιο ωμό τρόπο τον ρόλο του κράτους. Ζήτησε προστασία από την αστυνομία. Της την αρνήθηκαν. «Το περιπολικό δεν είναι ταξί», ήταν η απάντησή τους. Λίγα λεπτά αργότερα δολοφονήθηκε από τον πρώην σύντροφό της έξω από το αστυνομικό τμήμα, μπροστά στον φρουρό, υπό το βλέμμα των καμερών ασφαλείας.

Μια 43χρονη γυναίκα πυροβολήθηκε εξ επαφής από τον πρώην της.

Μια 40χρονη πέθανε μετά από μήνες στο νοσοκομείο, έπειτα από κακοποίηση από τον σύντροφό της.

Η Γεωργία, 53 ετών, επέζησε εννιάμιση μήνες πριν υποκύψει στα τραύματα που της προκάλεσε ο σύζυγός της.

Μια 85χρονη γυναίκα δολοφονήθηκε από τον σύζυγό της, ο οποίος στη συνέχεια αυτοκτόνησε.

Αυτές δεν είναι μεμονωμένες τραγωδίες. Είναι τα επαναλαμβανόμενα αποτελέσματα μιας κοινωνίας σε παρακμή. Όπως λέει το ρητό, η πρόοδος του πολιτισμού μπορεί να μετρηθεί από την πρόοδο των γυναικών. Στην Ελλάδα, αυτή η βία αποτελεί προβλέψιμο αποτέλεσμα της κοινωνικής αποσύνθεσης, της φτώχειας, της ανεργίας, της ιδιωτικοποίησης της υγείας και της διάλυσης του κοινωνικού κράτους πρόνοιας – όλα προϊόντα ενός συστήματος που αντιμετωπίζει τις ζωές των γυναικών ως αναλώσιμες στην υπηρεσία του κέρδους και της πολιτικής σταθερότητας.

Ποια είναι όμως η απάντηση του γυναικείου κινήματος, της αριστεράς και των φεμινιστριών στις βίαιες δολοφονίες τόσων γυναικών; Συνήθως περιορίζεται σε μικρές, απομονωμένες και συμβολικές μονοήμερες κινητοποιήσεις, στις 8 Μαρτίου (Παγκόσμια Ημέρα της

Γυναίκας), στις 25 Νοεμβρίου (Διεθνής Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών) ή μετά από κάποια δολοφονία – κυρίως όταν αυτή λαμβάνει μεγάλη δημοσιότητα. Ακόμη και τότε, η κύρια απάντηση είναι η διατύπωση μιας σειράς φιλελεύθερων αιτημάτων και νομικών μεταρρυθμίσεων προς το κράτος και τους θεσμούς του, για τη «βελτίωση» των συνθηκών ζωής των γυναικών και την προστασία όσων γυναικών θεωρούνται ότι βρίσκονται σε κίνδυνο. Αυτά περιλαμβάνουν καλέσματα για αποτελεσματικούς κρατικούς μηχανισμούς όπως δομές φιλοξενίας, ασφαλείς χώρους, υπηρεσίες άμεσης επέμβασης και πιο συνεπή αστυνομική παρέμβαση, όπως και εκπαίδευση της αστυνομίας, του δικαστικού σώματος και των κοινωνικών υπηρεσιών για την κατανόηση και αντιμετώπιση της έμφυλης βίας.

Είμαστε υπέρ μεταρρυθμίσεων που μπορούν να προστατεύσουν τις γυναίκες και να τις κρατήσουν στη ζωή. Ταυτόχρονα, παρόλο που κάποια αιτήματα αυτού του είδους αν τα δεις μεμονωμένα, μπορεί να φαίνονται δικαιολογημένα, η βασική τους αδυναμία βρίσκεται στην οπτική από την οποία προκύπτουν: μια οπτική που βασίζεται στην εμπιστοσύνη προς τους κρατικούς θεσμούς, όπως η αστυνομία, τα δικαστήρια και ο διοικητικός μηχανισμός, των οποίων ο ιστορικός ρόλος είναι η υπεράσπιση και η αναπαραγωγή της υπάρχουσας κοινωνικής τάξης πραγμάτων. Ο φιλελεύθερος φεμινισμός υποθέτει ότι το κράτος μπορεί να είναι ουδέτερο ή ακόμη και προστάτης. Επανειλημμένα, αυτοί οι θεσμοί όχι μόνο έχουν αποτύχει να προστατεύσουν τις γυναίκες αλλά έχουν ενεργά συμμετάσχει στην απόκρυψη και κανονικοποίηση της βίας εναντίον τους.

Τόσο οι Μαρξιστές όσο και οι φεμινίστριες αγωνίζονται για πολλούς από τους ίδιους στόχους: ίσα νομικά δικαιώματα (στην εργασία, την εκπαίδευση, την ψήφο και τη σωματική αυτονομία), ίση αμοιβή και ευκαιρίες, σεβασμό και αξιοπρέπεια τόσο στη δημόσια όσο και ιδιωτική ζωή, την κατάργηση των σεξιστικών στερεοτύπων και, πιο σημαντικά, τον τερματισμό της παρενόχλησης και της βίας κατά των γυναικών. Η βασική διαφορά έγκειται στον τρόπο με τον οποίο κατανοούν τις ρίζες αυτών των προβλημάτων και τι προτείνουν για την επίλυσή τους.

Η μαρξιστική προσέγγιση υποστηρίζει ότι η βία και η έμφυλη καταπίεση δεν είναι μεμονωμένες συμπεριφορές ή καθαρά πολιτισμικά ζητήματα· συνδέονται βαθιά με τις υλικές και οικονομικές συνθήκες της κοινωνίας. Από αυτή την οπτική, το υπάρχον κράτος και οι θεσμοί του δεν μπορούν να προσφέρουν μόνιμη λύση, επειδή συμβάλλουν στη διατήρηση του ίδιου κοινωνικοοικονομικού συστήματος που παράγει την ανισότητα. Επομένως, για τους Μαρξιστές, η υπεράσπιση των γυναικών στο εδώ και τώρα απαιτεί όχι μόνο τη διεκδίκηση νομικών μεταρρυθμίσεων, αλλά και την αντιμετώπιση και τον μετασχηματισμό των υλικών συνθηκών που γεννούν τη βία εξαρχής.

Αθήνα, Απρίλιος 2023: πανό του ΣΕΚ και της ΑΝΤΑΡΣΥΑ γράφει: «Κάτω η κυβέρνηση του σεξισμού».

Νόμος για τη Γυναικοκτονία

Το κατά πόσο η γυναικοκτονία πρέπει να αναγνωριστεί επίσημα ως ξεχωριστό έγκλημα στον Ποινικό Κώδικα είναι ένα πραγματικά φορτισμένο ζήτημα στην Ελλάδα. Σήμερα, οι δολοφονίες των γυναικών αντιμετωπίζονται νομικά ως ανθρωποκτονίες ή ανθρωποκτονίες με επιβαρυντικές περιστάσεις. Από τη μία πλευρά της συζήτησης βρίσκονται η αριστερά, οι φεμινίστριες και τα κεντρώα και αριστερά αστικά κόμματα, και από την άλλη η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας και πιο δεξιά κόμματα, τα οποία αντιτίθενται σε οποιαδήποτε νομοθεσία που να αναγνωρίζει τη γυναικοκτονία. Αυτή η αντίσταση προκύπτει από έναν συνδυασμό νομικών, πολιτικών και πολιτισμικών παραγόντων. Στην ελληνική κοινωνία, όπου οι παραδοσιακοί έμφυλοι ρόλοι παραμένουν κυρίαρχοι και ο συντηρητισμός είναι έντονος, υπάρχει εναντίωση στη ρητή αναγνώριση ότι ορισμένες δολοφονίες συνδέονται με έμφυλες σχέσεις εξουσίας. Όπως συχνά λέγεται «ό,τι συμβαίνει στο σπίτι μένει στο σπίτι», είναι «προσωπική υπόθεση».

Για να είμαστε σαφείς, δεν είμαστε αντίθετοι στην αναγνώριση της γυναικοκτονίας. Ωστόσο, η πραγματικότητα είναι ότι ακόμη και αν αυτή αναγνωριζόταν επίσημα, αυτό από μόνο του ούτε θα σταματούσε ούτε πιθανότατα θα μείωνε τον αριθμό των βίαιων δολοφονιών γυναικών από τους συντρόφους τους ή τα μέλη της οικογένειάς τους.

Ο τρόπος με τον οποίο τίθεται το ζήτημα περιορίζει το πρόβλημα και μεταθέτει την ευθύνη σχεδόν αποκλειστικά στη δεξιά κυβέρνηση της ΝΔ που αρνείται την νομική αναγνώριση. Ορισμένα κόμματα της αριστεράς αντιμετωπίζουν το ζήτημα ως ιδεολογική διαφορά. Για παράδειγμα, το ΣΕΚ (Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα, μέρος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ) καλεί για την ανατροπή της «κυβέρνησης του σεξισμού», την οποία θεωρεί υπεύθυνη για τις γυναικοκτονίες. Παρουσιάζοντας ένα τμήμα της αστικής τάξης ως σοβινιστικό, εμπεριέχει τον κίνδυνο της συμφιλίωσης με τη λεγόμενη «προοδευτική» της πτέρυγα. Έτσι, τα αστικά κόμματα που υποστηρίζουν τη νομική αναγνώριση της γυναικοκτονίας (όπως το ΠΑΣΟΚ, ο ΣΥΡΙΖΑ και η Πλεύση Ελευθερίας) εμφανίζονται ως μέρος της λύσης αντί για μέρος του προβλήματος. Αυτός ο συμβιβασμός με αστικά στοιχεία δεν μπορεί παρά να οδηγήσει σε ήττα.

Τελικά, αυτή η προσέγγιση περιορίζει τον αγώνα σε ένα στενό νομικιστικό πλαίσιο, αντιμετωπίζοντας τη γυναικοκτονία κυρίως ως πρόβλημα ανεπαρκούς νομοθεσίας και όχι ως προϊόν συγκεκριμένων κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων. Αποσυνδέοντας τη

Kontarinis/EUROKINISSI

Αθήνα, Ιούνιος 2021, πανό της Νεολαίας του ΣΥΡΙΖΑ.

γυναικοκτονία από τις ευρύτερες συνθήκες εκμετάλλευσης, επισφάλειας και υλικής εξάρτησης των γυναικών, αποκρύπτει τις ρίζες της έμφυλης βίας.

Την ίδια στιγμή, αυτό το πλαίσιο εξυπηρετεί στην αποκατάσταση του κράτους και των θεσμών του – παρουσιάζοντάς τους ως ουδέτερους εγγυητές της δικαιοσύνης, παρά τη συστηματική αποτυχία τους να προστατεύσουν τις γυναίκες – και του ενεργού τους ρόλου στην αναπαραγωγή της υπάρχουσας κοινωνικής τάξης πραγμάτων. Η νομική αναγνώριση μετατρέπεται σε υποκατάστατο πραγματικής λογοδοσίας, ενώ η αστυνομία, τα δικαστήρια και οι κοινωνικές υπηρεσίες παραμένουν ανίκανες – ή απρόθυμες – να αποτρέψουν τη βία.

Το πιο κρίσιμο είναι ότι αυτή η στρατηγική εκτοπίζει την ταξική πάλη ως τον κεντρικό άξονα της χειραφέτησης. Αντικαθιστά τη συλλογική οργάνωση της εργατικής τάξης με νομικές λύσεις και θεσμική διαμεσολάβηση, αποδυναμώνοντας τόσο τον αγώνα ενάντια στη γυναικοκτονία όσο και την ευρύτερη πάλη για τη χειραφέτηση των γυναικών. Χωρίς μια προλεταριακή στρατηγική που να συγκρούεται με την εκμετάλλευση, την ανασφάλεια και την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής φροντίδας, οι ρίζες της έμφυλης βίας παραμένουν ανέγγιχτες.

Οι Συνθήκες Ζωής

Για να κατανοήσουμε τις δυνάμεις που αναπαράγουν διαρκώς την αντίδραση και διατηρούν τις γυναίκες καταπιεσμένες, πρέπει να επιστρέψουμε σε μια θεμελιώδη μαρξιστική αλήθεια: η χειραφέτηση δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω τυπικών δικαιωμάτων, αλλά μόνο μέσω της αλλαγής των υλικών συνθηκών ζωής. Οι μεταρρυθμίσεις μπορεί προσωρινά να ανακουφίζουν τις πιέσεις, αλλά επειδή αφήνουν άθικτες τις κοινωνικές σχέσεις που γεννούν την καταπίεση, αναπόφευκτα δεν διαρκούν ή δεν επαρκούν. Κάθε δημοκρατική κατάκτηση και κάθε βελτίωση της θέσης των γυναικών θα παραμένει εύθραυστη και αναστρέψιμη.

Η έξαρση της βίας δεν προέκυψε από το πουθενά. Σε ορισμένες χώρες αυτή είναι μια νέα κρίση, αλλά στην Ελλάδα αποτελεί συνέχεια μιας μακρόχρονης κατάστασης έκτακτης ανάγκης – από την οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 και την κατάρρευση των τραπεζών, μέχρι την πανδημία του Covid λίγα χρόνια αργότερα έως και σήμερα. Οι οικογένειες υποκαθιστούν το ήδη αδύναμο κοινωνικό κράτος πρόνοιας, οι γυναίκες υποκαθιστούν τη δημόσια φροντίδα, και η ανασφάλεια γίνεται το τίμημα της «προσαρμογής» και της «ανθεκτικότητας». Υπό τις επιταγές του ΔΝΤ, ολόκληρη η χώρα γονάτισε – άνδρες και γυναίκες εξίσου.

Είναι οι χρηματοπιστωτικοί καπιταλιστές της ΕΕ και των ΗΠΑ που ελέγχουν και υπαγορεύουν κάθε πτυχή της οικονομικής και πολιτικής ζωής της Ελλάδας – η επιβολή της δουλείας του χρέους, η υποταγή των οικονομικών της χώρας μέσω της επιβολής του ευρώ, η λεηλασία εθνικών περιουσιακών στοιχείων και φυσικών πόρων, η αποδιάρθρωση της ήδη περιορισμένης βιομηχανικής της βάσης και η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης των εργατών ως φθηνού εργατικού δυναμικού. Σε μια χώρα υποδουλωμένη στον ιμπεριαλισμό, η αυξανόμενη παγκόσμια αστάθεια και η πολιτική μετατόπιση προς τα δεξιά μόνο εντείνουν αυτές τις πιέσεις.

Ο οικονομικός αντίκτυπος των περιορισμών λόγω Covid ήταν ιδιαίτερα βαρύς για τις γυναίκες: το 60% των Ελληνίδων ανέφερε μείωση εισοδήματος και το 59% επιδείνωση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Σχεδόν μία στις τρεις ένιωσε ότι έγινε πιο οικονομικά εξαρτημένη από τον σύντροφό της ως αποτέλεσμα της κρίσης, δείχνοντας μείωση της οικονομικής αυτονομίας. Περίπου το 93% πιστεύει ότι η βία κατά των γυναικών αυξήθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας – το υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ – ενώ σχεδόν έξι στις δέκα δηλώνουν ότι οι περιορισμοί επηρέασαν σοβαρά την ψυχική τους υγεία. Τα αισθήματα εγκλωβισμού στο σπίτι (54%) και τα αυξημένα επίπεδα άγχους και στρες διαμόρφωσαν την καθημερινότητά τους περισσότερο από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Υπάρχει άμεση σύνδεση μεταξύ της αύξησης της βίας και των δολοφονιών γυναικών και της επιδείνωσης των κοινωνικών συνθηκών που προκαλείται από την εντατικοποίηση της ιμπεριαλιστικής εκμετάλλευσης. Η

Karahalis/Reuters

Αθήνα, Οκτώβριος 2011: οι εργαζόμενες διαδραμάτισαν κεντρικό ρόλο στον αγώνα ενάντια στα μέτρα λιτότητας που επέβαλαν η ΕΕ και ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός.

ίδια εθνική καταπίεση και καθυστέρηση που βαραίνει τις γυναίκες συνθλίβει ολόκληρη την εργατική τάξη, η οποία έχει άμεσο υλικό συμφέρον να συνδέσει τον αγώνα για τη γυναικεία απελευθέρωση με τη δική της χειραφέτηση. Χωρίς αυτή τη σύνδεση, οι προτεινόμενες λύσεις παραμένουν ελλιπείς και δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τις ρίζες αυτής της σκληρής πραγματικότητας ούτε να υπερασπιστούν αποτελεσματικά τις γυναίκες στο παρόν. Αυτές είναι οι συνθήκες που πρέπει να παλέψουμε για να αλλάξουμε. Εάν δεν μετασχηματιστούν θεμελιακά οι συνθήκες της καθημερινής ζωής, οι γυναίκες δεν θα πάψουν ποτέ να καταπιέζονται.

Προτάσεις για Άμεση Δράση

Το σημερινό πλαίσιο είναι εξαιρετικά δύσκολο. Η οικονομική πίεση, η πολιτική αστάθεια, η αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων και η υποβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών δημιουργούν συνθήκες στις οποίες η ανασφάλεια και ο φόβος εντείνονται. Σε τέτοιες συνθήκες, οι γυναίκες και οι εργάτες είναι συχνά οι πρώτοι που πλήττονται μέσω: του υψηλού πληθωρισμού, των χαμηλών μισθών, της επισφαλούς εργασίας, της ανεργίας, του 13ωρου εργασίας κ.λπ. Οι περίοδοι κρίσης τείνουν επίσης να συνοδεύονται από αύξηση της έμφυλης βίας και μεγαλύτερη ευαλωτότητα για τις μετανάστριες και τα πιο περιθωριοποιημένα στρώματα. Αυτή η κατάσταση καθιστά έναν άμεσο αμυντικό αγώνα αναγκαίο – όχι ως υποχώρηση, αλλά ως οργανωμένη αντίσταση στην περαιτέρω παρακμή.

Σε αντίθεση με τη στρατηγική της διατύπωσης φιλελεύθερων αιτημάτων προς το κράτος, υποστηρίζουμε ότι η υπεράσπιση των γυναικών μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της ανεξάρτητης οργάνωσης και του αγώνα των ίδιων των μαζών. Αυτό απαιτεί από τις γυναίκες να στραφούν προς την εργατική τάξη ως τη μόνη δύναμη που διαθέτει τόσο την ικανότητα όσο και το συμφέρον να αλλάξει τις υλικές συνθήκες. Σε αυτό το δύσκολο πλαίσιο, πρέπει να οικοδομήσουμε ένα ενιαίο μέτωπο γύρω από βασικά αιτήματα, εντάσσοντας σε αυτό άνδρες και γυναίκες, Έλληνες και μετανάστες εξίσου.

Μόνο μέσα από την οικοδόμηση της ενότητας της εργατικής τάξης γύρω από ένα τέτοιο πρόγραμμα μπορούμε τόσο να αμυνθούμε απέναντι στις τρέχουσες επιθέσεις όσο και να αρχίσουμε να αποδομούμε τα υλικά θεμέλια ολόκληρου του συστήματος πάνω στο οποίο στηρίζεται η καταπίεση των γυναικών. Η υπεράσπιση των γυναικών είναι, επομένως, αδιαχώριστη από την υπεράσπιση του βιοτικού επιπέδου ολόκληρης της εργατικής τάξης.

Διεκδικούμε:

Αξιοπρεπή μισθό για τις εργαζόμενες γυναίκες. Έναν μισθό αρκετά υψηλό ώστε να καλύπτει το πραγματικό κόστος ζωής και να επιτρέπει στις γυναίκες να ζουν με αξιοπρέπεια και ανεξαρτησία – όχι απλώς να επιβιώνουν. Η οικονομική ανεξαρτησία αποτελεί προϋπόθεση για την ελευθερία από κακοποιητικές ή καταπιεστικές σχέσεις.

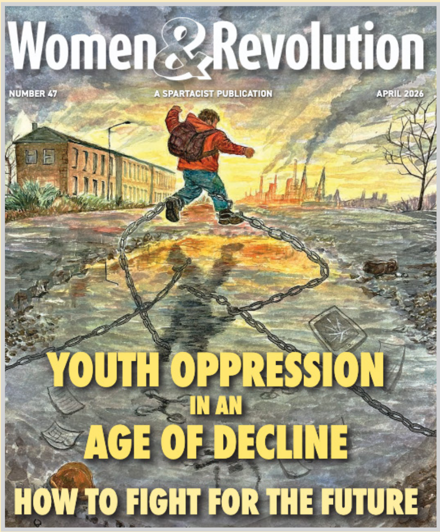
Συνδικαλιστική προστασία για τις εργάτριες. Δεν μπορούμε να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά την παρενόχληση στον χώρο εργασίας αν τα συνδικάτα δεν αναλάβουν ενεργό ρόλο στην υπεράσπιση των γυναικών – μελών και συναδέλφων τους. ***Οργάνωση των γυναικών στα σωματεία!***

Το δικαίωμα των γυναικών στην αυτοάμυνα. Αν και η αυτοάμυνα από μόνη της δεν θα εξαλείψει τη γυναικοκτονία, σίγουρα θα κάνει τους κακοποιητές να σκεφτούν δύο φορές πριν δράσουν, αν αντιμετωπίζουν μια αντίστοιχη απειλή για τη δική τους ασφάλεια.

Να σταματήσει η κατάρρευση του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Το δημόσιο σύστημα υγείας, που κάποτε παρουσιαζόταν ως πρότυπο καθολικής και ισότιμης φροντίδας, βρίσκεται πλέον στα πρόθυρα κατάρρευσης. Αυτό επηρεάζει ιδιαίτερα τις γυναίκες, ειδικά όσες έχουν χαμηλά εισοδήματα, περιορίζοντας την πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες.

Τέλος στην οικονομική κυριαρχία της χώρας από την ΕΕ και το ΔΝΤ. Καμία κοινωνική πρόοδος δεν είναι δυνατή όσο η χώρα βρίσκεται υπό οικονομικό στραγγαλισμό από τους ιμπεριαλιστές. Για να σταματήσει η κατάρρευση των υποδομών και να ανοικοδομήσουμε τις κοινωνικές υπηρεσίες που χρειαζόμαστε, πρέπει να θέσουμε το σύνθημα: ***διαγραφή του χρέους!*** ■

Νέο τεύχος του «Γυναίκες και Επανάσταση»

Εκδίδεται από τη Διεθνή Γραμματεία της ΔΚΕ.

Cover art: Lou Xander